

Działalność Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w 2019 r.

Na pierwszej sesji plenarnej w marcu 2021 r. Parlament Europejski ma omówić i przyjąć rezolucję w sprawie działalności Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w 2019 r. w oparciu o sprawozdanie roczne Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich przedstawione 4 maja 2020 r. Sprawozdanie obejmuje ostatni rok pierwszej kadencji Emily O'Reilly na stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich przed jej wyborem na drugą kadencję pod koniec grudnia 2019 r.

Funkcje Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich

[Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich](#) jest [wybierany](#) przez Parlament Europejski na okres kadencji parlamentarnej i pełni ważną rolę, o której mowa w [art. 228 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej](#) (TFUE). Jako niezależny strażnik rozliczalności i przejrzystości zapewnia przestrzeganie przez instytucje UE zasady dobrej administracji i poszanowanie praw obywateli UE zgodnie z [Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej](#). Rzecznik Praw Obywatelskich rozpatruje [skargi](#) obywateli, organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw dotyczące niewłaściwego administrowania przez instytucje i organy UE – prowadzi dochodzenia, sporządza sprawozdania, formułuje zalecenia dla odpowiedniej instytucji i Parlamentu Europejskiego oraz prowadzi [dochodzenia z własnej inicjatywy](#). W przypadku gdyby dana instytucja nie rozwiązała problemu, Rzecznik może zwrócić się do Parlamentu o podjęcie wszelkich działań, które uzna za stosowne. Jeśli chodzi o rozwiązywanie konfliktów, Rzecznik Praw Obywatelskich może podjąć się mediacji między stronami, proponując rozwiązanie polubowne lub przedstawiając uwagi krytyczne w przypadku, gdy rozwiązanie polubowne nie jest już możliwe. Nie może jednak interweniować, jeżeli w danej sprawie rozpoczęło się już postępowanie sądowe. Choć Rzecznik Praw Obywatelskich nie ma wiążących uprawnień do egzekwowania zaleceń, to funkcjonalna niezależność tego urzędu wywiera silny wpływ, zwłaszcza z uwagi na jego uprawnienia w zakresie prowadzenia dochodzeń, takie jak kontrola dokumentów i wzywianie urzędników UE do składania zeznań. Dzięki temu instytucje i organy UE powszechnie przestrzegają zasady dobrej administracji – [w 2018 r. w 77 % przypadków](#) zastosowały się do zaleceń Rzecznika. Ponadto Rzecznik odgrywa istotną rolę w ustanawianiu standardów dobrej administracji. Obecnie stanowisko Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich zajmuje [Emily O'Reilly](#), była irlandzka rzecznik praw obywatelskich, wybrana po raz pierwszy w lipcu 2013 r., kiedy to zastąpiła na pozostały okres kadencji Nikiforosa Diamandourosa, który przeszedł na wcześniejszą [emeryturę](#). Została ona ponownie wybrana dwukrotnie: najpierw w 2014 r., a następnie w 2019 r. – na kadencję parlamentarną 2019–2024.

Sprawozdanie Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich za 2019 r.

W [sprawozdaniu Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich](#) za 2019 r. wymieniono łącznie 19 619 spraw, które w większości (16 045 spraw) rozwiązano za pośrednictwem [interaktywnego przewodnika](#) dostępnego na stronie internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich i zawierającego często zadawane pytania lub za pośrednictwem odpowiedzi z wnioskiem o udzielenie informacji (1 373 wnioski). Większość skarg [dotyczyła](#) Hiszpanii, Niemiec, Belgii, Zjednoczonego Królestwa, Polski i Francji. Rzecznik przeprowadził 456 dochodzeń na podstawie skarg (spośród 871 [otrzymanych skarg](#)), które dotyczyły Komisji Europejskiej, agencji UE i innych instytucji. W 56,4 % przypadków dochodzenia nie wykazały niewłaściwego administrowania i zostały zamknięte, 33 % zostało [rozstrzygniętych przez instytucje](#), 5,4 % nie wymagało dalszych dochodzeń, a w przypadku 5 % spraw, w których doszło do niewłaściwego administrowania, zalecenia uzgodniono w całości lub częściowo.

Rzecznik wszczął również cztery strategiczne [dochodzenia z własnej inicjatywy](#), które nie opierały się na konkretnych skargach, dotyczyły natomiast potencjalnych problemów systemowych administracji Unii Europejskiej. W dochodzeniu w sprawie [„drzwi obrotowych”](#) w Komisji Europejskiej nie stwierdzono niewłaściwego administrowania w przepisach dotyczących personelu UE, ale zwrócono uwagę na potrzebę dalszej poprawy i bardziej zdecydowanego podejścia w razie poważnego konfliktu, np. w nielicznych przypadkach odejścia pracowników wyższego szczebla do sektora prywatnego, oraz zaproponowano pewne ulepszenia. Jeżeli chodzi o przejrzystość [Grupy Roboczej Eurogrupy](#), Rzecznik Praw Obywatelskich z zadowoleniem przyjął decyzję Eurogrupy o regularnym przeglądzie jej polityki przejrzystości i zasugerował publikowanie wstępnych porządków obrad posiedzeń grupy, aby umożliwić społeczeństwu uzyskanie lepszych informacji, a także rozważenie publikacji wkładu Grupy Roboczej Eurogrupy w prace Eurogrupy. Jeśli chodzi o dochodzenie strategiczne w sprawie traktowania [osób z niepełnosprawnościami](#) w unijnym wspólnym systemie ubezpieczenia chorobowego dla pracowników UE (JSIS), Rzecznik uznał, że Komisja nie

EPRS Działalność Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w 2019 r.

zareagowała na ustalenia komitetu ONZ dotyczące nieprzestrzegania przez JSIS Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, co uznano za niewłaściwe administrowanie. Zalecił, aby Komisja dokonała przeglądu ogólnych przepisów wykonawczych do wspólnego systemu ubezpieczenia chorobowego w oparciu o pełny zwrot kosztów medycznych oraz przepisów z 2004 r. dotyczących uwzględniania potrzeb pracowników z niepełnosprawnościami. W odniesieniu do działań Europejskiej Agencji Leków (EMA) prowadzonych przed składaniem przez firmy wniosków o pozwolenie [dochodzenie](#) dotyczące kontaktów agencji z firmami farmaceutycznymi przed złożeniem przez nie wniosku o pozwolenie na dopuszczenie do obrotu doprowadziło do podjęcia środków mających na celu poprawę niezależności i obiektywizmu tego procesu.

Wśród kluczowych zaleceń Rzecznik Praw Obywatelskich poruszył kwestię **rozliczalności w procesie decyzyjnym UE w Radzie**. [Zwrócił uwagę](#) na potrzebę systematycznego rejestrowania stanowisk państw członkowskich w organach przygotowawczych, publicznego udostępniania kryteriów dotyczących dokumentów Rady oznaczonych statusem „LIMITE” (tj. niepodlegających ujawnieniu społeczeństwu) i dokonywania przeglądu tego statusu na wczesnym etapie, większej łatwości korzystania z rejestru publicznego dokumentów i jego funkcji wyszukiwania oraz utworzenia specjalnej strony internetowej dotyczącej wniosków ustawodawczych. Jeżeli chodzi o **dostęp do dokumentów**, Rzecznik [zalecił](#) indywidualną ocenę dokumentów wewnętrznych sporządzonych przez pracowników organów UE i w razie potrzeby rozważenie ich udostępnienia, nawet częściowego. [Zalecenia](#) dotyczące **praw podstawowych** obejmują sugestie dla Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO), by systematycznie informował on organy krajowe o istotnych błędach popełnionych podczas rozmów z osobami ubiegającymi się o azyl. Jeżeli chodzi o **kwestie etyczne** w niektórych organach UE, Rzecznik [zapropował](#) nowe strategie upubliczniania deklaracji interesów członków kadry kierowniczej średniego szczebla oraz wskazał potrzebę specjalnej procedury mianowania [sekretarza generalnego Komisji Europejskiej](#) w następstwie kontrowersji związanych z [mianowaniem Martina Selmayra](#) na to stanowisko w 2018 r., przy czym instytucja nie przyjęła tego zalecenia. W odniesieniu do **udziału obywateli w kształtowaniu polityki UE** Rzecznik rozpoczął [konsultacje publiczne](#) na temat stosowania języków na stronach internetowych instytucji UE i opracował projekt wytycznych zawierających sugestie w tej dziedzinie: polityka językowa instytucji, udzielanie odpowiedzi obywatelom w tym samym języku urzędowym UE, w którym skontaktowali się oni z instytucją, oraz w miarę możliwości korzystanie z tłumaczenia maszynowego. W 2019 r. jedną z dorocznych [Nagród Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich za dobrą administrację](#) przyznano EPRS w uznaniu doskonałości w dziedzinie komunikacji za stronę internetową [„Co Europa robi dla mnie”](#).

Stanowisko Parlamentu Europejskiego

26 stycznia 2021 r. Komisja Petycji Parlamentu Europejskiego (PETI) przyjęła [sprawozdanie](#) w sprawie rocznej działalności Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w 2019 r., które zostanie poddane pod głosowanie podczas pierwszej sesji plenarnej w marcu 2021 r. Gratuluje w nim Rzecznik ponownego wyboru na stanowisko oraz popiera jej zobowiązanie do zapewnienia najwyższych standardów administracji, przejrzystości i etyki. Wzywa Radę i jej organy przygotowawcze do stosowania się do zaleceń Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczących większej przejrzystości w publicznym dostępie do dokumentów ustawodawczych i w procesie decyzyjnym, a Komisję – do działania w sposób przejrzysty w odniesieniu do oceny wpływu umów handlowych UE na zrównoważony rozwój. Komisja PETI apeluje o aktualizację rozporządzenia 1049/2001 w sprawie dostępu do dokumentów, aby ułatwić pracę Rzecznika. Jeżeli chodzi o konflikty interesów, komisja PETI apeluje o sprawiedliwe porozumienie międzyinstytucjonalne w sprawie rejestru służącego przejrzystości, podkreśla potrzebę obowiązkowego rejestru lobbystów i wzywa do niezależnej oceny deklaracji interesów kandydatów na komisarzy. Z zadowoleniem przyjmuje strategiczne dochodzenie Rzecznik w sprawie dostępności stron internetowych Komisji dla osób z niepełnosprawnościami i wzywa Komisję do zaproponowania kompleksowej długoterminowej strategii w sprawie niepełnosprawności. Z zadowoleniem przyjmuje dochodzenia Rzecznik w sprawie prowadzonych przez EASO rozmów z osobami ubiegającymi się o azyl oraz podejście Komisji do skargi dotyczącej dyskryminacji Romów we Włoszech. Jeśli chodzi o zaangażowanie obywateli w proces demokratyczny w UE, z zadowoleniem przyjmuje projekt wytycznych Rzecznik w sprawie stosowania języków na stronach internetowych instytucji UE. Sugeruje większe zaangażowanie europejskiej sieci krajowych i regionalnych rzeczników praw obywatelskich w nadzorowanie właściwego wykorzystania funduszy UE oraz we wspieranie krajowych lub regionalnych rzeczników praw obywatelskich będących pod silną presją rządów w przypadkach naruszeń praw podstawowych. Wreszcie wzywa Radę do zatwierdzenia zmienionego statutu Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, co pozwoli Rzecznikowi lepiej promować najwyższe normy etycznego zachowania w instytucjach. Ponadto wzywa Parlament Europejski do dokonania przeglądu procesu wyłaniania Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, aby wybór na początku kadencji Parlamentu mógł się odbywać w sposób bardziej świadomy, jednolity i uporządkowany.

Sprawozdanie z własnej inicjatywy: [2020/2125\(INI\)](#); komisja przedmiotowo właściwa: PETI; sprawozdawczyni: Sylvie Guillaume (S&D, Francja).

Niniejszy dokument został przygotowany z myślą o posłach do Parlamentu Europejskiego i członkach personelu parlamentarnego. Zawiera informacje, które mogą być pomocne w pracach parlamentarnych. Wyłączną odpowiedzialność za jego treść ponoszą autorzy, a wyrażonych w nim opinii nie należy traktować jako oficjalnego stanowiska Parlamentu. Powielanie i tłumaczenie dokumentu do celów niekomercyjnych jest dozwolone, pod warunkiem że podane zostanie źródło, a Parlament Europejski zostanie wcześniej powiadomiony i otrzyma egzemplarz publikacji. © Unia Europejska, 2021.

